

EMIL HOROMNEA

DIMENSIUNI ȘTIINȚIFICE, SOCIALE ȘI SPIRITUALE ÎN CONTABILITATE

Ediția a III-a, actualizată și completată

geneză • doctrină • normalizare • decizii



TIPO MOLDOVA

EMIL HOROMNEA

**DIMENSIUNI ȘTIINȚIFICE,
SOCIALE ȘI SPIRITUALE
ÎN CONTABILITATE
GENEZĂ, DOCTRINĂ, NORMALIZARE,
DECIZII**

Ediția a IV-a, actualizată și completată

Cu toată dragostea, dedic această carte celor care mă iubesc. Fie, și mai puțin decât eu pe ei... Nu mai așa sper că, numărul lor va crește. Pentru ceilalți, nutresc aceleași alese și curate sentimente. Sunt convins că o asemenea urare este permisă numai celor care nu știu ce-nseamnă invidia și ura. Sigur, mă aflu printre ei! Iată de ce, sunt fericit!

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

ISBN 978-973-168-399-7

IAȘI, 2012

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.)

EMIL HOROMNEA

**DIMENSIUNI ȘTIINȚIFICE,
SOCIALE ȘI SPIRITUALE ÎN
CONTABILITATE
GENEZĂ, DOCTRINĂ, NORMALIZARE,
DECIZII**

Ediția a IV-a, actualizată și completată

TIPO MOLDOVA

Referent științific: Prof. univ. dr. MIHAI RISTEA

Mulțumiri speciale unui mare dascăl, domnul profesor universitar doctor Mihai Ristea, pentru amabilitatea de a scrie prefața cărții mele, care, prin conținutul ei, mă onorează dar și obligă, deopotrivă...

Cuprins

CUPRINS	5
CUVÂNT ÎNAINTE	11
UN GÂND DE SUFLET CĂTRE MĂRIA SA... CITITORUL	15
CAPITOLUL I	
MOMENTE DE REPER ÎN EVOLUȚIA CONTABILITĂȚII	141
1.1. LUCA PACIOLO, PIONIER AL LITERATURII CONTABILE	142
1.2. BENEDETTO COTRUGLI – „AUTORUL FĂRĂ NOROC”	145
1.3. ADEVĂR SAU LEGENDĂ? MARCO POLO ȘI ORIGINILE CONTABILITĂȚII ÎN PARTIDĂ DUBLĂ	145
1.4. SECOLE DE INFLUENȚĂ PACIOLIANĂ ASUPRA GÂNDIRII ECONOMICE ȘI CONTABILE	148
1.4.1. De la „secolul cel mare” la crearea metodei „Jurnal Cartea–mare”	148
1.4.2. Noi realizări în secolul al XIX-lea. De la P.R. Coffy la J. Fr. Schär	149
1.5. CERCETĂRI ASUPRA BAZELOR ȘTIINȚIFICE ALE CONTABILITĂȚII	150
1.6. PROMOVAREA CONCEPTULUI MATEMATIC ÎN CONTABILITATE	153
1.7. CONTRIBUȚII ROMÂNEȘTI LA PROGRESUL CONTABILITĂȚII	157
CAPITOLUL II	
FUNDAMENTELE ȘTIINȚIFICE ALE CONTABILITĂȚII	175
2.1. CONDIȚIILE ONTOLOGICE ALE ȘTIINȚEI	175
2.2. DIVERSITATE ȘI CONSENS ASUPRA STATUTULUI CONTABILITĂȚII	178
2.2.1. Contabilitatea, artă	179
2.2.2. Contabilitatea, tehnică	180
2.2.3. Contabilitatea, limbaj	181
2.2.4. Contabilitatea, joc social	183
2.2.5. Contabilitatea, bun social	184
2.2.6. Contabilitatea, știință. Motivația acestui statut.	187
2.2.7. În loc de concluzii, câteva reflecții asupra contabilității	194
2.3. CADRUL CONCEPTUAL AL CONTABILITĂȚII, COMPONENTĂ A TEORIEI CONTABILE	195
2.4. LOCUL CONTABILITĂȚII ÎN SISTEMUL GENERAL AL CLASIFICĂRII ȘTIINȚELOR	197
2.5. RAPORTURILE CONTABILITĂȚII CU ALTE ȘTIINȚE	200
2.6. OBIECTUL CONTABILITĂȚII	204
Preliminarii	204
2.6.1. Concepții cu privire la obiectul contabilității	211
2.6.2. Patrimoniul – o abordare istorică	214
2.6.2.1. Conceptul de patrimoniu; etimologie și reglementare juridică	214
2.6.2.2. Bunurile economice, substanță materială a patrimoniului	217

2.7. ENTITĂȚI ECONOMICO-SOCIALE, OBIECT AL CONTABILITĂȚII	223
2.7.1. <i>Clasificarea entităților economice</i>	225
2.7.2. <i>Constituirea și funcționarea entității economice</i>	227
2.8. EXERCITIUL FINANCIAR ȘI INDEPENDENȚA ACESTUIA	229
2.9. PRINCIPIILE GENERALE ALE CONTABILITĂȚII	231
2.9.1. <i>Principiul dublei reprezentări</i>	232
2.9.2. <i>Principiul dublei înregistrări</i>	233
2.9.3. <i>Principiul înregistrării separate a tranzacțiilor și evenimentelor economice</i>	234

CAPITOLUL III

CONTABILITATEA, COMPONENTĂ A SISTEMULUI INFORMAȚIONAL ECONOMIC (S.I.E.)..... 237

3.1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND SISTEMUL INFORMAȚIONAL ECONOMIC (S.I.E.)...	240
3.2. INFORMAȚIA ECONOMICĂ ȘI CLASIFICAREA ACESTEIA	243
3.3. ETALOANE INFORMAȚIONALE.....	245
3.4. CONTABILITATEA, COMPONENTĂ A SISTEMULUI INFORMAȚIONAL ECONOMIC	248
3.5. OBIECTIVELE ȘI FUNCȚIILE CONTABILITĂȚII	250
3.5.1. <i>Obiectivele generale ale contabilității</i>	251
3.5.2. <i>Funcțiile contabilității</i>	252
3.6. SISTEME DE CONTABILITATE	256
3.7. UTILIZATORII INFORMAȚIILOR CONTABILE ȘI NECESITĂȚILE LOR DE INFORMARE	260
3.8. INFORMAȚIA CONTABILĂ ȘI FINALITATEA ACESTEIA: PROCESUL DECIZIONAL.....	264

CAPITOLUL IV

PREMISELE TEORETICE ALE FUNDAMENTĂRII DECIZIILOR ȘI MODELELOR ECONOMICE..... 267

4.1. PROCESUL DE CONDUCERE. FUNCȚII ȘI OBIECTIVE.....	267
4.2. FUNCȚIILE CONDUCERII.....	270
4.3. PRINCIPIILE CONDUCERII	275
4.4. PREZENTAREA ȘCOLILOR DE CONDUCERE.....	277
4.4.1. <i>Organizarea și conducerea științifică în România</i>	277
4.4.2. <i>Considerații asupra evoluției școlilor de conducere pe plan mondial</i>	279
4.5. CONCEPTUL DE DECIZIE	282
4.6. PUNCTE DE VEDERE ÎN ABORDAREA PROCESULUI DECIZIONAL ECONOMIC	285
4.7. CREATIVITATE ȘI INOVARE ÎN CONDUCEREA PROCESELOR ECONOMICE.....	289
4.8. METODE DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII ÎN MANAGEMENTUL ÎNTREPRINDERII	295
4.8.1. <i>Sinectica – metodă creativă modernă</i>	295
4.8.2. <i>„Brainstorming”-ul sau mobilizarea creierului</i>	297
4.9. COMPETENȚA DECIDENTULUI ÎN ECONOMIE, SINE-QUA-NON-UL CONDUCERII ȘTIINȚIFICE	299
4.9.1. <i>Matricea competenței în conducerea economică</i>	299
4.9.2. <i>Factorul uman și relația competență-eficiență în conducerea contabilității</i>	302
4.9.3. <i>Performanță și profesionalism în activitatea economistului</i>	303

4.10. POSIBILITĂȚI DE CREȘTERE A COMPETENȚEI PRIN DINAMIZAREA FACTORILOR CARE O GENEREAZĂ	307
4.10.1. <i>Învățământul și educația</i>	307
4.10.2. <i>Deschiderea către progres și dezvoltare</i>	308
4.10.3. <i>Cercetarea științifică</i>	309
4.10.4. <i>Selectarea și promovarea personalului</i>	309
4.11. MODELUL ECONOMIC – INSTRUMENT AL CUNOAȘTERII ȘTIINȚIFICE	311
4.11.1. <i>Evoluția conceptului de model</i>	311
4.11.2. <i>Raportul teorie – model – realitate</i>	311
4.11.3. <i>Conceptul de model economic</i>	312

CAPITOLUL V

SITUAȚIILE FINANCIARE ANUALE, DOCUMENTE DE SINTEZĂ ȘI RAPORTARE CONTABILĂ..... 315

5.1. DELIMITĂRI CONCEPTUALE	315
5.2. OBIECTIVELE SITUAȚIILOR FINANCIARE	316
5.3. POZIȚIE FINANCIARĂ, PERFORMANȚĂ ȘI MODIFICĂRI ÎN CADRUL POZIȚIEI FINANCIARE	318
5.4. CARACTERISTICI CALITATIVE ALE INFORMAȚIILOR CONȚINUTE ÎN SITUAȚIILE FINANCIARE	319
5.5. UTILIZATORII SITUAȚIILOR FINANCIARE. DIRECȚII DE VALORIFICARE ÎN PROCESUL DECIZIONAL	322
5.6. STRUCTURA SITUAȚIILOR FINANCIARE ANUALE.....	325
5.7. LUCRĂRI CONTABILE PRIVIND ÎNCHIDEREA EXERCITIULUI FINANCIAR	326
5.7.1. <i>Întocmirea bilanței de verificare primară</i>	327
5.7.2. <i>Inventarierea generală a elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii</i>	328
5.7.3. <i>Contabilizarea operațiilor de regularizare</i>	328
5.7.4. <i>Determinarea rezultatului contabil</i>	332
5.7.5. <i>Determinarea profitului impozabil, a impozitului pe profit și contabilizarea acestora</i>	334
5.7.6. <i>Întocmirea bilanței de verificare finală</i>	339
5.7.7. <i>Închiderea conturilor de activ și de pasiv</i>	344
5.8. REDACTAREA CONTURILOR ANUALE.....	344
5.8.1. <i>Elaborarea bilanțului</i>	345
5.8.2. <i>Elaborarea „Contului de profit și pierdere”</i>	349
5.8.3. <i>Situația fluxurilor de numerar</i>	352
5.8.4. <i>Situația modificărilor capitalului propriu</i>	354
5.8.5. <i>Note explicative la situațiile financiare anuale</i>	356
5.9. TEORIILE BILANȚULUI.....	364
5.10. ANALIZA FINANCIARĂ A BILANȚULUI.....	371

CAPITOLUL VI**NORMALIZARE, ARMONIZARE ȘI CONVERGENȚĂ ÎN CONTABILITATE..... 391**

6.1. GLOBALIZAREA, DIMENSIUNE A LUMII CONTEMPORANE	391
6.1.1. <i>Conceptul de globalizare</i>	391
6.1.2. <i>Factorii determinanți ai globalizării</i>	393
6.2. DELIMITĂRI CONCEPTUALE	395
6.3. CONTABILITATEA NORMALIZATĂ, COMPONENTĂ A SISTEMULUI INFORMAȚIONAL ECONOMIC	402
6.4. POSTULATE, PRINCIPII ȘI NORME CONTABILE, VECTORI AI NORMALIZĂRII	403
6.4.1. <i>Postulate contabile</i>	403
6.4.2. <i>Principii contabile</i>	410
6.4.3. <i>Principii și convenții contabile recunoscute de normalizatorii români</i>	424
6.5. ARMONIZAREA CONTABILĂ ÎN PLAN EUROPEAN ȘI MONDIAL	428
6.6. CĂTRE O CONTABILITATE INTERNAȚIONALĂ – REFERENȚIALUL IASB.....	432
6.6.1. <i>Evenimente care au pregătit armonizarea înainte de 1973</i>	432
6.6.2. <i>International Accounting Standards Committee (IASC) (1973-2000)</i>	432
6.6.3. <i>International Accounting Standard Board (IASB) - din 2001 până în prezent</i>	437
6.7. ARMONIZARE ȘI REFORMĂ CONTABILĂ ÎN ROMÂNIA.....	448
6.8. DISPOZITIVUL DE NORMALIZARE AL CONTABILITĂȚII ROMÂNEȘTI	450
6.9. LEGEA CONTABILITĂȚII NR. 82/1991, REPUBLICATĂ ÎN 2008.....	452
6.10. PLANUL DE CONTURI GENERAL	454
6.11. CADRUL GENERAL CONCEPTUAL PENTRU ÎNTOCMIREA ȘI PREZENTAREA SITUAȚIILOR FINANCIARE – INSTRUMENT AL NORMALIZĂRII CONTABILITĂȚII	455

CAPITOLUL VII**ORGANIZAREA STRUCTURALĂ A CONTABILITĂȚII 467**

7.1. CONCEPTUL DE ORGANIZARE STRUCTURALĂ A CONTABILITĂȚII.....	467
7.2. MODALITĂȚI DE EXECUTARE A LUCRĂRILOR DE CONTABILITATE	468
7.3. STRUCTURILE CONCEPTUALE ALE CONTABILITĂȚII.....	470
7.4. ROLUL EXPERTULUI CONTABIL ȘI AL CONTABILULUI AUTORIZAT ÎN OPTIMIZAREA ORGANIZĂRII STRUCTURALE A CONTABILITĂȚII	471
7.5. PROFESIA DE AUDITOR FINANCIAR	479

CAPITOLUL VIII**SINTEZĂ PRIVIND NOILE REGLEMENTĂRI CONTABILE APLICABILE
OPERATORILOR ECONOMICI DE LA 1 IANUARIE 2010..... 483****CAPITOLUL IX****DEONTOLOGIE PROFESIONALĂ ȘI MORALITATE ÎN CONTABILITATE ȘI
AFACERI..... 519**

9.1. DE LA ETICA AFACERILOR LA MORALITATE ȘI IMAGINE FIDELĂ ÎN CONTABILITATE.....	519
9.2. ELEMENTE DE REPER ÎN DEONTOLOGIA PROFESIEI CONTABILE	524
9.3. PERSPECTIVELE PROFESIEI CONTABILE ÎN CONTEXTUL CRIZEI FINANCIARE GLOBALE ...	527

9.3.1. <i>Câteva considerații personale asupra crizei economice mondiale</i>	527
9.3.2. <i>Viitorul profesiei contabile în condițiile crizei financiare globale</i>	532
ÎN LOC DE CONCLUZII	534
CAPITOLUL X	
DESPRE ACADEMISM ÎN LUMEA ȘTIINȚEI CONTABILE	537
EPILOG	
<i>OMAGIU PROFESIEI CONTABILE</i>.....	543
BIBLIOGRAFIE.....	547